

BRUSSELS PHILHARMONIC

NL

THE ELEMENTS

The power of the elements

BRUSSELS PHILHARMONIC PRESENTS **A BUCKET LIST CONCERT**

CONDUCTOR **KAREN KAMENSEK** HARP **ELINE GROSLÖT**

CONCERTMASTER **HENRY RAUDALES**

CAMILLE PÉPIN VAJRAYANA PHILIP GLASS THE LIGHT

GEOFFREY GORDON EOLIAN - A CONCERTO FOR HARP AND ORCHESTRA (WORLD PREMIERE)

CLAUDE DEBUSSY LA MER

“HET WAS EEN UITDAGING OM DE HARP ALS SOLO INSTRUMENT TE BEHANDELEN - MAAR HET IS ZO’N FANTASTISCH INSTRUMENT MET ZOVEEL MOGELIJKHEDEN. EN OMDAT IK HET GELUK HAD TE WERKEN MET EEN VIRTUOZE MUZIKANT ZOALS ELINE GROSLLOT WAS IK ECHT VRIJ OM WAT ER OOK IN ME OPKWAM TE GEBRUIKEN, EN DAT IS HEEL BEVRIJDEND VOOR EEN COMPONIST.”

GEOFFREY GORDON

PROGRAMMA

Brussels Philharmonic
Karen Kamensek, dirigente
Eline Groslot, harp

Camille Pépin

Vajrayana (2015)

1. Ratna
2. Vajra
3. Padma
4. Karma
5. Vairocana

Philip Glass

The Light (1987)

--- pauze ---

Geoffrey Gordon

**Eolian, Concerto for Harp and
Orchestra
(2022, wereldpremière)
soliste: Eline Groslot**

Claude Debussy

La Mer (1905)

- I. De l'aube à midi sur la mer
- II. Jeux des vagues
- III. Dialogue du vent et de la mer

dirigente Karen Kamensek

soliste Eline Groslot, harp

MUSICI BRUSSELS PHILHARMONIC

concertmeester
Henry Raudales

eerste viool

Bart Lemmens ⁽¹⁾, Sylvie Bagara,
Olivia Bergeot, Annelies Broeckhoven,
Cristina Constantinescu,
Stefan Claeys, Justine Rigutto,
Kristina Rimkeviciute,
Elizaveta Rybentseva, Anton Skakun,
Alissa Vaitsner, Veerle Van Roosbroeck,
Gillis Veldeman

tweede viool

Mari Hagiwara ⁽¹⁾
Alexis Delporte, Francisco Dourthé Orrego,
Nicolás Fernández Mancebo,
Aline Janeczek, Mireille Kovac, Eléonore
Malaboeuf, Sayoko Mundy, Naoko
Ogura, Eline Pauwels,
Julien Poli, Joana Revez Mendonça

altviool

Mihai Cocea ⁽¹⁾, Griet François ⁽²⁾,
Philippe Allard, José-Miguel Freitas,
Phung Ha, Hélène Koerver,
Agnieszka Kosakowska,
Barbara Peynsaert, Stephan Uelpenich,
Patricia Van Reusel

cello

Kristaps Bergs ⁽¹⁾

**Kirsten Andersen, Barbara Gerarts,
Julius Himmler, Sophie Jomard,
Laia Ruiz Llopert, Suzanne van Duuren,
Elke Wynants**

contrabas

Jan Buysschaert ⁽¹⁾

**Luzia Correia Rendeiro Vieira,
Thomas Fiorini, Daniele Giampaolo,
Benjamin Heymans, Simon Luce**

fluit

Wouter Van den Eynde ⁽¹⁾

Elise Tossens

Maaïke Cottyn ⁽²⁾

hobo

Joris Van den Hauwe ⁽¹⁾

Maarten Wijnen

Lode Cartrysse ⁽²⁾

klarinet

Anne Boeykens ⁽¹⁾

Elena Herrero Vega

Midori Mori ⁽²⁾

fagot

Marceau Lefèvre ⁽¹⁾

Alexander Kuksa, Pieter Opsteyn

Jonas Coomans ⁽²⁾

hoorn

Hans van der Zanden ⁽¹⁾

Luc van den Hove, Claudia Rigoni

Mieke Ailliet ⁽²⁾

trompet

Ward Hoornaert ⁽¹⁾

Rik Ghesquière, Diego Hernandez Torres

Luc Sirjacques

Steven Bossuyt ⁽²⁾

trombone

David Rey ⁽¹⁾

Zaccharie Kropp

Tim Van Medegael ⁽²⁾

tuba

Jean Xhonneux ⁽²⁾

pauken

Titus Franken ⁽¹⁾

percussie

Bjorn Denys, Gerrit Nulens,

Miguel Sánchez Cobo, Stijn Schoofs

harp

Marieke Schoenmakers ⁽²⁾

Anouk Sturtewagen

piano & celesta

Anastasia Goldberg ⁽²⁾

⁽¹⁾ aanvoerder

⁽²⁾ solist

WELKOM

De vier natuurelementen inspireren en intrigeren. Aarde, lucht, vuur en water – ze zijn overal rondom ons, permanent aanwezig en tastbaar, maar ook vol mysterie en geheimen.

Philip Glass vertaalt het vuur van de snelheid van het licht in *The Light*, Geoffrey Gordon stopt de wind als adem van God in zijn harpconcerto *Eolian*, en Claude Debussy brengt *La Mer* in al haar gedaantes tot leven. De musici voeren tenslotte de muziek uit, verbonden met het aardse. In vele religies, zoals de Tibetaanse, komt er een vijfde element bij, dat alles samenbrengt en de inspiratie was voor *Vajrayana* van Camille Pépin.

TOELICHTING

Al eeuwenlang inspireren en intrigeren de natuurelementen tal van kunstenaars, filosofen en wetenschappers. Vele religies, waaronder de Tibetaanse, eren naast de elementen 'vuur', 'aarde', 'water' en 'lucht' ook een vijfde allesomvattend element: 'ether'. Dat element, dat alles samenbrengt, was de inspiratie voor het orkestwerk *Vajrayana* van de Franse componiste Camille Pépin (°1990). Ook in de wetenschap werd lange tijd geloofd in het bestaan van een vijfde element. Tot de wetenschappers

Michelson en Morley in 1887 de aanwezigheid van die 'ether' teniet deden in hun baanbrekende experiment. In *The Light* schetst Philip Glass (°1937) een portret van dit historisch moment in zijn kenmerkende repetitieve compositiestijl.

Wie aan water en wind denkt, kan niet om de impressionistische muziek van Claude Debussy (1862-1918) heen. Zijn muziek roept in de eerste plaats een sfeer op: één die vluchtig en verglijdend is, één van wolken, water, wind en wervelingen. In *La Mer - 3 esquisses symphoniques* brengt hij de zee in al haar gedaantes tot leven. In het Concerto voor harp 'Eolian' van de Amerikaanse componist Geoffrey Gordon (1968) heeft de wind dan weer vrij spel.

VIER OF VIJF ELEMENTEN?

De componiste Pépin reeg ondanks haar jonge leeftijd al verschillende internationale prijzen aan elkaar. Zo ontving ze voor haar orkestwerk *Vajrayana* - een opdracht van het Orchestre national d'Île-de-France en Radio France - de prijs van de jury én van het publiek tijdens het Concours Île de créations in 2015. *Vajrayana* staat voor 'ether', een allesomvattende staat van evenwicht en harmonie die aan de basis ligt van het aardse en het geestelijke bestaan. Pépin vond haar inspiratie voor dit orkestwerk in

de vijf elementen van het Tibetaanse boeddhisme: "Ik heb het stuk opgevat als een progressie door de verschillende stadia van de geestelijke wereld. Ik heb deze fases aangeduid door middel van ritmische muzikale motieven - vaker wel dan niet - omdat ritme de kern vormt van de natuur en energie. Elk element komt dus overeen met een [ander] muzikaal motief. Ratna (Aarde) staat voor een primaire en krachtige, maar onderdrukte energie. Vajra (Water) drukt de angst uit in zijn defensieve vorm - de storm - en vervaagt in een vredig lichaam van water. Padma (Vuur) verwijst dan weer naar de spirituele plaats die bereikt wordt door geweldadige, passionele emoties die innerlijke controle ontberen: het is de plek waar wanorde overheerst. Karma (Wind) komt overeen met een ongrijpbaar, gewichtloos en vluchtig element. Tot slot verenigt Vairocana (Ruimte) al deze elementen. Dit element bestaat buiten de tijd en is de krachtigste staat in deze zoektocht naar transcendentie; de onuitsprekelijke vervulling van de verheffing van de ziel; genezing."

Ook in de wetenschap werd lange tijd gedacht dat er naast de vier elementen een vijfde 'ether' bestond. Natuurkundigen geloofden dat de ether het fysieke medium was waardoor het licht zich kon voortplanten. Tot de wetenschappers Albert Michelson en Edward Morley in 1887 een experiment

opzetten waarbij ze de relatieve beweging van de aarde ten opzichte van de ether wilden meten. De gedachte erachter ging - kortweg - als volgt: aangezien de aarde door die ether beweegt, zou de lichtsnelheid van lichtgolven ten opzichte van de ether verschillend moeten zijn naargelang de aarde met de ether mee of er tegenin draait. Buiten hun verwachtingen om kwamen ze uit op een gelijke snelheid. De aanwezigheid van de ether kon met andere woorden niet bevestigd worden. Toch betekende het onderzoek een belangrijke doorbraak in de wetenschap: het effende het pad voor de beroemde relativiteitstheorie van Albert Einstein.

Toen de Amerikaanse componist Philip Glass in 1987 de vraag kreeg van de Case Western Reserve University om ter ere van de honderdjarige verjaardag van het baanbrekende experiment van Michelson en Morley een werk te componeren, ging hij er met plezier op in: "In de periode rond 1975, toen ik samen met Robert Wilson aan Einstein on the Beach aan het schrijven was, had ik onderzoek verricht naar de jaren die voorafgingen aan Einsteins eerste gepubliceerde relativiteitswerk in 1905. Ik was me bewust geworden van het cruciale belang van het werk van Michelson en Morley voor de wetenschappers van die tijd. Hun ontdekkingen waren misschien wel dé genadeslag voor de Newtoniaanse

fysica die het wetenschappelijke denken tot dan toe had gedomineerd.” Glass nam de gebeurtenis als uitgangspunt voor de muzikale structuur van zijn orkestwerk *The Light*: “In zekere zin vormden deze experimenten in mijn geest een bijna ‘voor en na’-reeks. Het ‘voor’ vertegenwoordigt zoiets als de 19de-eeuwse natuurkunde. Het ‘erna’ markeert het begin van het moderne wetenschappelijk onderzoek. Misschien lijkt dit vanuit wetenschappelijk oogpunt wat simplistisch, maar voor mij als musicus leverde het een dramatisch contrast op. [...] De muziek begint met een langzame, romantische inleiding en leidt abrupt naar de hoofdmoot van het werk - een snelle, energieke beweging die de muziek in evenwicht houdt. Net voor de laatste ogenblikken klinken de openingsmaten opnieuw en eindigt de muziek vredig.”

VAN WIND EN VAN WATER

Van alle elementen spreekt lucht wellicht het meest tot de verbeelding: het is onvatbaar, quasi onzichtbaar, maar levensnoodzakelijk. De Amerikaanse componist Geoffrey Gordon (1968) ging voor zijn harpconcerto ‘Eolian’ aan de slag met het gedicht *The Eolian Harp* van de Engelse dichter Samuel Taylor Coleridge (1772-1834). Het verwijst naar de eolische harp, een klein luitachtig instrument dat door het blazen van de wind in de snaren zachte klanken

voortbrengt. Zowel het gedicht als de compositie vormen een persoonlijke contemplatie over de mens, over zijn verhouding tot de natuur en het goddelijke. Zo staat de harp symbool voor de dichter, en de wind stelt de adem van God voor. De combinatie van orde en chaos die zo eigen is aan de natuur is overvloedig aanwezig in het kleurenpalet van het orkest door Gordons lyrische en lichte, kleurrijke compositiestijl. Het werk opent met een meeslepene en intense beweging waarbij de componist in de partituur refereert aan het gedicht van Coleridge: "A light in sound, a sound-like power in light. Rhythm in all thought, and joyance everywhere—". Daarna gaat het concerto over in een langzaam en contemplatief tweede hoofdstuk waar de verstillings naar de voorgrond treedt, en ook hier doet het gedicht zijn intrede: "Where the breeze warbles, and the mute still air is. Music slumbering on her instrument... The sunbeams dance, like diamonds, on the main..." Eindigen doet het harpconcerto met een derde deel dat zinspeelt op het hoogtepunt van de natuur in zijn meest pure vorm: "Bubbles that glitter as they rise and break. On vain Philosophy's aye-babbling spring..."

Ook Debussy trachtte de wind te verklanken in een van zijn werken. Het eerste deel van zijn Nocturnes vertolkt onder andere "de plechtige bewegingen van de wolken die vervagen

in de grijze tinten.” In La Mer geeft hij dan weer uitdrukking aan het spel van de golven en de wind door middel van ongewone klankcombinaties in het orkest. Debussy schreef het stuk tussen 1903 en 1905, voornamelijk in zijn werkkamer in Bourgogne op basis van “tallose herinneringen” aan de zee. De drie bewegingen van de compositie – opeenvolgend De l’aube à midi sur la mer, Jeux de vagues en Dialogue du vent et de la mer vormen een symfonisch drieluik. De muziek verwijst naar vluchtige en kortstondige gewaarwordingen, die op een verfijnde manier weergegeven worden. Als een eindeloos spel van kleuren en nuances, zonder begin en zonder einde.

Toelichting door Aurélie Walschaert

(het deel over Debussy’s La Mer werd vrij herwerkt naar een tekst van Kristin Van den Buys)

KAREN KAMENSEK, DIRIGENTE

www.karenkamensek.com

Karen Kamensek was muziekdirecteur van de Staatsoper Hannover (2011-2016), 1ste Kapellmeister bij de Volksoper Wien (2000-2002), muziekdirecteur van Theater Freiburg (2003-2006) en assistent muziekdirecteur bij de Staatsoper Hamburg (2008-2011).

De dirigente is een absolute ambassadrice van het 20ste en 21ste-eeuwse repertoire. Recentelijk maakte Kamensek haar debuut met de English National Opera waarmee ze Glass' Akhnaten op de planken bracht. Ze voerde hetzelfde werk ook uit met de Metropolitan Opera wat in 2022 bekroond werd met een Grammy Award. Verdere hoogtepunten uit de afgelopen jaren zijn samenwerkingen met de Royal Stockholm Philharmonic, Oslo Philharmonic, Britten Sinfonia, Orchestre de Chambre de Paris, Lyric Opera of Chicago, San Francisco Opera, Royal Swedish Opera en Opéra National du Rhin. Voor dit laatstgenoemde hief ze haar baton voor de wereldpremière van Glass' ballet Alice in samenwerking met choreografen Amir Hosseinpour en Jonathan Lunn.

Kamensek werkt regelmatig samen met internationaal gerenommeerde regisseurs waaronder Guy Joosten

die zich tot de top van eigen bodem rekent, maar ook Harry Kupfer, Uwe Eric Laufenberg en Phelim McDermott.

Verder deelde ze het podium met hooggeprezen solisten zoals Michael Barenboim, Gautier Capuçon, Renaud Capuçon, David Aaron Carpenter, Lynn Harrell, Louis Lortie en Olli Mustonen.

ELINE GROSLOT, HARP

www.elinegroslot.com

Sinds 2001 is Eline Groslot solo harpiste van Brussels Philharmonic. Zij is een buitengewoon ervaren en gewaardeerd orkestmusicus, chambriste en soliste, met een engagement voor de ontwikkeling van jonge musici en met een brede belangstelling voor alle vormen van kunst. Voormalig muziekdirecteur van Brussels Philharmonic Stéphane Denève schreef het volgende over de harpiste: "Ik beschouw Eline Groslot als een van de hedendaagse topmusici. Ik heb week na week de kans gehad om haar voortreffelijke musiceren te mogen bewonderen met haar steeds rijk interpretatie, haar indrukwekkende precisie en concentratie."

Als musicus vindt Eline het creëren, uitvoeren en promoten van nieuwe muziek een bijzonder belangrijke taak. Ze heeft de wereldpremière gespeeld van Robert Groslots Concerto for Harp and Orchestra tijdens het World Harp Congress in Sydney, waarvan in 2019 met Brussels Philharmonic een album verscheen (Naxos).

In 2021 is Eline gestart met het project 'GPS voor Harprepertoire uit de 20ste en 21ste eeuw'. Hiermee wil ze componisten de weg helpen te vinden of te inspireren om nieuw harprepertoire te componeren. Dit project leidde onder

meer tot het ontstaan van het Concerto for Harp van Geoffrey Gordon.

Eline concerteerde op talrijke festivals, zoals het Festival Camac te Marseille, het internationaal harpfestival Seduced by Harps, het Festival van Vlaanderen, Festival de Wallonie, Festival Brigittines en soleerde onder andere met het Vlaams Radiokoor, Dvorak Collegium en Brussels Philharmonic.

Eline maakt deel uit van verschillende vaste kamermuziek formaties als diverse ad hoc ensembles. Daarmee speelt ze repertoire uit alle stijlperiodes, soms in combinatie met andere kunstvormen.

Een belangrijk deel van Elines hart is gereserveerd voor de begeleiding van jonge musici vanuit een zo breed mogelijke scope. Passend bij haar missie startte ze met het holistische programma BOS dat onder meer voordraagt om jonge musici in aanraking te brengen met andere kunstvormen en veel aandacht schenkt aan bijvoorbeeld communicatie, omgaan met stress en de rol van de musicus in de maatschappij.

GEOFFREY GORDON, COMPONIST

www.geoffreygordoncomposer.com

Geoffrey Gordon is een Amerikaanse componist. Wanneer hem de vraag wordt gesteld hoe hij zijn werk zou schetsen in drie woorden, selecteert hij het volgende drietal: 'expressief, expressief en expressief'. Wanneer de pers zijn werk beschrijft lezen we sleutelbegrippen zoals 'briljant' (Boston Globe), 'extatisch' (Gramophone) en 'aangrijpend' (Bachtrack). In nauw contact met harpiste Eline Groslot schreef hij zijn eerste harpconcerto dat met Brussels Philharmonic in wereldpremière wordt gebracht.

Gordon schreef eerder al werk voor orkesten zoals onder meer BBC Philharmonic, Orchestre de la Suisse Romande, WDR Sinfonieorchester, Münchner Philharmoniker, Frankfurt Radio Symphony Orchestra, Malmö Symfonieorkester en Orchestre Philharmonique de Radio France. Verder was hij reeds tweemaal componist in residentie bij het Aaron Copland House en won hij de Mario Merz Prize for Music in 2017. Andere residenties volbracht hij bij La Napoule Arts Foundation in Cannes en de Cliff Dweller Club in Chicago. Zijn werk werd onder andere gelauwerd met een nominatie voor de Elise Stoeger-prijs.

BRUSSELS PHILHARMONIC

www.brusselsphilharmonic.be

“De wereld heeft symfonische muziek nodig. En symfonische muziek heeft de wereld nodig.”

Dat is de overtuiging van Brussels Philharmonic. Als symfonisch orkest, opgericht in 1935 onder de vleugels van de Belgische openbare omroep, zit het in ons DNA om de symfonische wereld maximaal te ontsluiten. Door te vernieuwen met respect voor het waardevol verleden houden we symfonische muziek van gisteren, vandaag én morgen relevant en inspirerend - voor onszelf en de hele samenleving. Dat doen we vanuit de historische Studio 4 van Flagey in Brussel, samen met muziekdirecteur Kazushi Ono: hij deelt onze open en avontuurlijke geest en het rotsvaste geloof in de noodzakelijke kruisbestuiving tussen kunst, het leven en de maatschappij.

Met een werking die stevig verankerd is in thuisstad Brussel focust Brussels Philharmonic resoluut op 4 werkterreinen, die allemaal inzetten op het verbinden van mensen rondom symfonische muziek:

> Brussels Philharmonic Bucket List: onze eigenzinnige selectie uit het groot

symfonisch repertoire, met werken die je volgens ons minstens één keer in je leven live in de concertzaal gehoord moet hebben.

> Brussels Philharmonic Atelier: terug naar de oorsprong van symfonische muziek, de kunst van het musiceren in kleinere formatie. We vertragen en werken in de diepte, met extra aandacht voor het delicate detail.

> Brussels Philharmonic Lab: een plek waar muziek van vandaag de hoofdrol krijgt, onderzocht en getest wordt, of blootgesteld aan andere kunsten of uitvoeringsvormen. Een radicale keuze voor experiment en toekomst met gastdirigent Ilan Volkov.

> film & festival: als voormalig omroeporkest zit de liefde voor filmmuziek diep in ons. Daarnaast delen we onze goesting, kennis en expertise graag met partners en festivals.

Onder, rondom en doorheen de vele concertproducties loopt als rode draad EXPLORE: een veelheid aan uiteenlopende verbindende initiatieven die uitnodigen om te ontdekken, te verdiepen, te verwonderen, te delen, te connecteren. Via onder meer ontmoetingen, podcasts, kamermuziek, wandelingen, educatieve fiches en workshops, nabesprekingen,

toeleidingen op maat, digitale initiatieven en zoveel meer komt Brussels Philharmonic naar jou. Dankzij de jeugdorkestenwerking krijgen jonge musici bovendien de kans om zelf aan de slag te gaan: van amateurniveau bij Brussels Young Philharmonic (BOENK!) tot pre-professioneel bij Youth Orchestra Flanders.

De visie van muziekdirecteur Kazushi Ono, een ervaren dirigent wiens uitstraling continenten, culturen en genres overstijgt, heeft vele raakvlakken met die van het orkest: de authenticiteit waarmee het grote repertoire levend gehouden wordt, de permanente zoektocht naar innovatie en evolutie, het engagement om muziek van vandaag en morgen een centrale plek te geven, de passie om de liefde voor symfonische muziek breed en genereus te delen.

Dat delen gebeurt in de eerste plaats in thuishaven Flagey, waar het orkest repeteert, concerteert en de deuren van zijn werking open gooit, en op de grote podia en festivals in Vlaanderen. De internationale uitstraling toont zich in de opgebouwde reputatie voor het opnemen van soundtracks (waaronder de Oscar-winnende muziek voor 'The Artist'), de vele succesvolle opnames voor labels waaronder Deutsche Grammophon, en de ambitieuze projecten op gerenommeerde podia

wereldwijd (Carnegie Hall New York, Philharmonie de Paris, Musikverein Wien, Grosses Festspielhaus Salzburg, Cadogan Hall London).

Brussels Philharmonic is een instelling van de Vlaamse Gemeenschap.

BRUSSELSPHILHARMONIC

WWW.BRUSSELSPHILHARMONIC.BE

Vlaanderen
verbeelding werkt

flagey

MET DANK AAN DE BELGISCHE TAX SHELTER & BELGA FILMS FUND